

Uj közegészségügyi intézmények Szegeden.

Dr. Hollós József kórházi főorvos a következő nagykonceptióju beadványt intézte a tanácshoz:

Tekintetes Városi Tanács!

A világháboru nagy emberpusztítása a tuberkulózis-kérdést az eddiginél is aktuálisabbá teszi. Mindenekelőtt jelentékenyen megszaportítja a tüdővézsések számát és pedig relative azáltal, hogy az egészséges férfiak kipusztulnak, míg a gümőkór miatt haretéri szolgálatra alkalmatlanok megmaradnak, absolute pedig azáltal, hogy a lappangó gümőkórban szenvedő harcosok a háboru fáradalmaitól elesigázva tüdővézsés állapotban kerülnek haza, mialatt az itthonmaradottak nagy része a fokozott munka, gondok és hiányosabb táplálkozás miatt a gümőkóros fertőzésnek könnyebben esik áldozatul. De aktualitásában nyert e kérdés azáltal is, hogy a lakosság megritkulása s a születések csökkenése a természetes halálozás kevesebbedése által volna ellensúlyozható. Utóbbira kitűnő példát szolgáltat Németország, ahol a születések száma az utolsó 3 évtizedben visszaesést mutat s mégis a szaporodás jelentékenyen emelkedett a halandóság gyors csökkenése folytán. Már pedig egyetlen betegségben sem szenvednek és halnak meg annyian, mint a csecsemőbetegségek kivételével a tuberkulózisban, hisz hazánkban minden hatodik ember tüdővézszen pusztul el s így e betegség pusztításának korlátozása a közegészségügy legfontosabb feladata, teljes kiirtása pedig a mindnyájunk által óhajtvá remélt nemzeti föllendülésünk egyik legerősebb alapja lenne.

Az orvostudomány mai állása feljogosít bennünket annak a kijelentésére, hogy a tüdővész tökéletesen megszüntethető. E népbetegség jelentékeny csökkentésére példaként utalhatunk Angliára, ahol 80 év alatt évi 162 ezer tüdővészhalálozás 52 ezerre redukálódott, avagy Németországra, ahol az utolsó 25 év alatt e betegségben elhaltak száma 50 százalékkal csökkent. Mindkét ország előrehaladott kulturális, szociálpolitikai és közegészségügyi intézkedéseivel érte el ezen irigylésreméltó eredményt. Mi, kulturában, szociálpolitikában és közegészségügyben egyaránt elhanyagolt ország, még sokáig nem remélhetjük e nyugoti nemzeteknek e téren való utolérését s a tüdővész szinte nemzeti veszedelemmé menő pusztításainak ily módokon való megszüntetését. Vannak azonban ma már oly módszerek is, amelyek segítségével — legalább egy kisebb területen belül — a tüdővést nemcsak évről-évre csökkenteni, de aránylag rövid idő alatt teljesen kiirtani is lehetséges.

Az alábbiakban bátorkodom előterjeszteni erre vonatkozó javaslataimat és részletesen ismertetni azon módokat, amelyek segítségével, csekély anyagi áldozatok árán, a tüdővész Szeged város lakossága köréből meggyőződés szerint 20 év alatt teljesen kiirtható.

A tüdővész leküzdésében a következő négy szempontot kell figyelmünkre méltatni:

I. Meg kell akadályozni, hogy a bacillusokat termelő tüdővézsések környezetüket megfertőzzék.

II. A lappangó gümőkórban szenvedő egyéneket specifikus kezeléssel (oltásokkal) meg kell gyógyítani, hogy a tüdővész kitörését megakadályozzuk.

III. Fokozni kell a gyengébb egyének ellentálló képességét.

IV. Meg kell szüntetni a folytonos fertőzések lehetőségét s azokat a behatásokat, amelyek az ellentálló képességet állandóan és különösen csökkentik s ezáltal a fertőzésre való hajlamot növelik.

Az egyes pontokat részletesen kívánom kifejteni.

I. Minden tüdővézsés, kinek köpete bacillusokat tartalmaz, egy-egy állandó forrását képezi a gümőkóros fertőzéseknek s így figyelmünket elsősorban ezekre kellene irányítani. S mégis azt tapasztaljuk, hogy míg pl. typhus, cholera, dysphtheria s más fertőző betegségeknel a betegeket szigorúan nyilvántartjuk, lehető elkülönítésükről, kellő fertőtlenítésükről gondoskodunk, sőt újabban pontos bakteriológiai vizsgálatok segítségével még az u. n. bacilluszgázdákat (már meggyógyult, de még bacillusokat termelő s így fertőző egyéneket) is kiválogatjuk és elkülönítjük: addig a rengeteg gümöbacillust ürítő tüdővézsések szabadon fertőzhetik családtagjaikat, műhelytársaikat és a többieket. Kétségtelen, hogy a tüdővézsések nyilvántartása, a fertőző egyének izolálása vagy a fertőzés más irányu megakadályozása ép ugy szigorúan a város feladata, mint más fertőző betegség leküzdése és ugyanazon elv szerint is kell történnie. Az izolálás kétféleképpen eszközölhető.

1. Jobb ódunaknál, ahol a betegnek külön szoba állhat rendelkezésére s az illető és környezete elég értelmes is az elhárító (praevenatív) intézkedések keresztülviteléhez, a beteg a lakásán is elég jól elkülöníthető körülmények között kitanítás és szigorú orvosi ellenőrzés mellett.

2. Mindazon esetekben, hol a beteg a környezet veszélyeztetése nélkül otthon nem hagyható, erre a célra berendezett intézetben helyezendő el. Szegeden a város külön anyagi megterhelése nélkül is három ilyen tüdővézskórház volna alapítható. És pedig az Alsóvároson az Oltványi-alapból létesítendő 100 ágyas kórház, Ujszegeden a már is fölláított barakkok egyike 56 ágygyal és Rókuson a közkórház tüdőbeteg osztálya 28, illetőleg a Felsővároson fölépítendő új kórház hasonló osztálya 60 ágygal.

Ily módon állandóan 184, illetőleg (ha az új közkórház fölépül) 216 ágy fog rendelkezésre állani fertőző tüdővézsés betegek elhelyezésére. Ezen ágyakon kizárólag csak Szegeden lakó betegek volnának elhelyezhetők, mely esetben 216 ágy segítségével már elérnénk azt, hogy Szeged összes fertőző tüdővézsésesei, akik ott-hon el nem különíthetők, kórházakban volnának elhelyezve. Ezen elkülönítés nem csupán az izolálás elvét szolgálná, de a humanismus szempontjából is a legmegfelelőbb, tekintettel arra, hogy a súlyos tüdővézsésesek már ugyis többé-kevésbé munkaképtelenek és hozzátartozóiknak csak terhükre vannak.

II. A lakosság jelentékeny része gümőkórral fertőzött, ha mindjárt látszólag nem is gümőkórosak. A fertőzés többnyire már a gyermekkorban történik, de évekig, néha évtizedekig is lappangó állapotban marad, bár különféle fejlődési, életműködési, idegrendszeri és szervi zavarokat fejleszt ki, melyeket többnyire vérszegénységnek, ideges bajoknak, reumának és egyéb betegségeknek tartanak. Kellő szakképzettség mellett a gümőkóros fertőzöttség már ezen lappangási vagy álcázott alakjában is fölismerhető és megfelelő specifikus kezeléssel teljesen meggyógyítható. Ugyancsak meggyógyítható, bár jóval hosszabb idő alatt az esetek jelentékeny részében a már kifejlődött tüdőbaj is, annak kezdeti szakában.

Amennyiben a gümőkóros fertőzést a lappangási szakában nem gyógyítjuk meg, ugy az egyén, hosszabb-rövidebb betegeskedés és esetleg a szervezet különféle törődöttségének visszamaradásával magától is gyógyulhat, nevezetesen, ha az egyén egészséges életmódot folytathat és ismételt fertőzéseknek kitéve nincs. Vagy a fertőzöttség mindig csak ilyen álcázott állapotban marad s az egyén élete végéig betegeskedik, avagy pedig kifejlődik a nyilvánvaló gümőkór képe, többnyire idült

tüdővész alakjában. A tüdővész megelőzése szempontjából tehát elsőrangú fontosságu, hogy a gümőkórt már a legkorábbi szakában fölismerjük és meggyógyítsuk.

A fertőzötték orviasi számának gyógykezelését természetesen egyetlen orvos nem végezheti. Szükséges, hogy a város négy részében, nevezetesen a Belvárosban, Alsóvárosban, Felsővárosban és Rókuson egy-egy nyilvános rendelő intézet állíttassék fel, egy-egy speciálisan kiképzett orvos vezetésével. Ezen intézetek feladata volna:

1. A körletükbe tartozó összes tüdővézséseket állandóan nyilvántartani s szükség szerint a kórházba való fölvételről, a lakás és fohérneműek fertőtlenítéséről gondoskodni.

2. Az összes hozzátartozók, nemkülönben a körletükbe tartozó, akár önként jelentkező, akár orvosoktól beutalt egyéb gümőkórosak specifikus kezelését eszközölni, a betegeket és hozzátartozóit a fertőzés szempontjából kitanítani, a köhögéseket köpöcsészével ellátni stb.

Elhelyezésük legegyszerűbben a következőképpen történne.

Az alsóvárosi tüdővézskórházban állíttatnék föl az alsóvárosi rendelés, a kórház leendő főorvosának vezetésével. A jelenlegi közkórházban volna a rókusi körlet rendelője, illetőleg az új közkórházban a felsővárosi rendelő az én vezetésem alatt. Ily módon csak 2 rendelőhelyiségről kell gondoskodni. A belváros rendelését az ujszegedi tüdővézsharakk leendő vezetője látná el. Végeredményben rajtam kívül még négy tüdővézszorvos működne, akiknek a gyógykezelésbe való betanítását, az összes tüdővézshintézetek ellenőrzését, nemkülönben munkatársaik kiválasztását magamnak kívánám föntartani.

A rendelőintézetek évi költségvetése a következő:

Négy vezetőorvos évi fizetése fejenként 3000 K	összesen 12000 K
Mellém beosztott segédorvos fizetése	2400 K
Specifikus gyógyszer évi összege	320 K
2 rendelő intézet lakbérére	2000 K
Utóbbiak fűtése	400 K
4 segédzseny évi fizetése fejenként 1200 K	összesen 4800 K
egyéb kiadások	200 K
	összesen 25000 K

Tekintettel arra, hogy a belügyminiszteriumnak évente nagyobb összeg áll rendelkezésére, melyből 20.000 koronáig terjedő évi segélyt szokott egyes dispensaireknek segélyképen folyósítani, joggal számíthatunk arra, hogy e 20.000 koronás segélyben ezen tüdővézshintézményt is részesíteni fogja.

III. Olyannyira fertőzött városban, mint Szeged, az emberek állandóan ki vannak téve gümőkóros fertőzésnek, és ezért szükséges, hogy a gyengébb ellentállásu egyének, valamint a már gümőkórban szenvedő, de még meggyógyítható betegek ellentálló képességének fokozásáról külön is gondoskodjunk. Bebizonyult, hogy a napsugár nem csupán a hatásának közvetlenül kitétt gümöbacillusokat képes igen rövid idő alatt elpusztítani, de ezt, hosszabb behatás után, az emberi szervezetben is megcselekszi, ha ezen élettani befolyásában a ruházattal meg nem akadályozzuk. A napkura ezen kívül a vérképzést is elősegíti, a melynek minden fertőző betegség leküzdésében elsőrangú szerepe van. Ezen természetes gyógyító hatást igen célszerűen felhasználhatjuk s elérhetjük azt, hogy az ellentálló képességnek a nyári hónapokban szerzett fokozása a nálunk többnyire egészségtelen téli klima káros behatását sikeresen ellensúlyozza.

A négy városrésznek és rendelő intézetnek megfelelően négy nyilvános napkurázó hely fölláítása válnék szükségessé. És pedig:

a Belváros részére Ujszegeden, a Tisza árterületén,

a Felsőváros részére a népliget szélén,

a Rókus részére a régi temető mellett

és az Alsóváros részére később megállapítandó helyen. A napkurázás az illető körlet tüdővézszorvosának rendelése alapján és felügyelete mellett történne. A napkurázó helyek egyszerűen deszkapalánkkal elkerített terüle-